

Порушення циркуляції у випарних апаратах з природною циркуляцією цукрового заводу

Ю.Г. Поржезінський, кандидат технічних наук, професор, кафедра теплоенергетики та холодильної техніки, Національний університет харчових технологій

Надані умови виникнення і опис режимів низхідного руху соку при перекиданні циркуляції у випарних апаратах з натуральною циркуляцією цукрових заводів.

Ключові слова: випарний апарат, перекидання циркуляції, режим, напівперекинтий рух, теплообмін.

Представлены условия возникновения и описание режимов опускного движения сока при опрокидывании циркуляции в выпарных аппаратах с естественной циркуляцией сахарных заводов.

Ключевые слова: выпарной аппарат, опрокидывание циркуляции, режим, полуопрокинутое движение, теплообмен.

The terms of origin and description of the modes of movable motion of juice are presented at knocking over of circulation in evaporators with natural circulation of sugar-houses.

Keywords: evaporator, knocking over of circulation, mode, the semitipped motion over, heat exchange.

Випарні апарати з природною циркуляцією працюють при п'єзометричному рівні h_k – 25-70% часто із затопленою трубною решіткою або з набігаючим на кип'ятильні труби шаром рідини.

Як показали дослідження, у випарних апаратах існує значна теплова нерівномірність в обігріві кип'ятильних труб. Збільшення продуктивності цукрових заводів викликає установку випарних апаратів великої потужності поверхні нагріву 2120, 2360, 3000 м², що сприяє зростанню теплової нерівномірності в обігріві кип'ятильних труб. Останні корпуси випарної станції працюють при низькому тепловому навантаженні (приведена швидкість пари $w_{0''} < 8$ м/с) і в'язкому розчинні, що сприяє утворенню низхідного руху рідини в слабо обігріваних трубах (перекиданню циркуляції).

При перекиданні циркуляції в кип'ятильних трубах випарних апаратів виникають наступні режими низхідного руху: стійкий низхідний рух при відсутності пароутворення в трубі, нестійкий низхідний при неінтенсивному кипінні і зносу бульбашок пари вниз і напівперекинтий рух, коли по стінкам труби тече плівка рідини вниз, а пара рухається вгору. При цьому різко змінюється розподіл температур, середня інтенсивність теплообміну, гідродинамічні умови і структура потоку по довжині труби, що сприяє утворенню локальних перегрівів розчину, що впливає на якість термочутливих цукрових соків.

Границі циркуляційних режимів руху рідини в підйомних трубах випарних апаратів можуть визначатись значенням комплексу [1]

$K(\frac{\rho''}{\rho'})^{0,2}$ і φ , де $K = \frac{\omega' \sqrt{\rho' \cdot g}}{\sqrt[4]{g^3 \cdot \sigma \cdot (\rho' - \rho'')}}}$ де K – критерій стійкості двофазного потоку, що враховує відношення динамічного напору та сил тяжіння, що діють на плівку рідини в кип'ятильній трубі; ω' – середня швидкість пари, м/с;

ρ' , ρ'' – густини рідини та пари, кг/м³; σ – поверхневий натяг рідини, Н/м; g – прискорення земного тяжіння, м/с².

При наявності теплової і гідравлічної нерівномірності в пучку кип'ятильних труб і рівня рідини над верхньою трубною решіткою при роботі випарного апарата на оптимальному п'єзометричному рівні при значенні комплексу $K(\frac{\rho''}{\rho'})^{0,2} \leq 0,75$ в окремих слабо обігріваних трубах можливе виникнення напівперекинтого руху. Напівперекинтий рух існує у вузькому інтервалі теплових потоків і не залежить від висоти набухання над верхньою трубною решіткою. Щільність зрошування для напівперекинтого руху є функцією наступних величин: $\Gamma v = f(d, \rho', \rho'', \omega'', \sigma)$, де d – діаметр кип'ятильної труби.

Γv підвищується із збільшенням діаметра труби і густини розчину і зменшується із збільшенням швидкості пари і його густини [2]. Щільність зрошування при напівперекинтому русі можливо порівнювати по рівнянням, отриманим при узагальненні дослідних даних в системі критеріїв

$$Fr = f(K, \frac{\rho''}{\rho'}), \text{ де } Fr = \frac{\Gamma v}{\sqrt{g \cdot d^3}} - \text{критерій Фруда.}$$

$$\begin{aligned} \text{Для } K\left(\frac{\rho''}{\rho'}\right)^{0,2} < 0,17 \quad \Gamma_{v1} &= 0,404 d^{1,5} \exp \frac{-8,054 \cdot \frac{w' \cdot (\rho'')^{0,7}}{\sigma^{0,25} \cdot (\rho' - \rho'')^{0,25} \cdot (\rho')^{0,2}}}{}, \text{ м}^2/\text{с}, \\ \text{для } K\left(\frac{\rho''}{\rho'}\right)^{0,2} > 0,17 \quad \Gamma_{v1} &= 0,404 d^{1,5} \exp \frac{-5,717 \cdot \frac{w' \cdot (\rho'')^{0,7}}{\sigma^{0,25} \cdot (\rho' - \rho'')^{0,25} \cdot (\rho')^{0,2}}}{}, \text{ м}^2/\text{с}. \end{aligned}$$

Якщо над верхньою трубною решіткою підтримується шар рідини, а далі труби випарного апарата працюють в напівперекинутому режимі, то поверхня нагріву верхньої частини труби буде зрошуватись рідиною із надтрубного шару і апарат буде працювати з високими коефіцієнтами тепловіддачі α_2 по всій висоті труби. При відсутності шару рідини над трубною решіткою можливе оголення верхніх ділянок труби і погіршення технологічних показників.

В середньому інтенсивність теплообміну для напівперекинутого руху при наявності набухання над трубною решіткою наближується до коефіцієнта тепловіддачі підйомного руху на оптимальному рівні. При низьких теплових потоках величина α_2 визначається рухом плівки рідини і інтенсивність теплообміну порівняно з кипінням в підйомних трубах на оптимальному рівні збільшується, а при пульсаційному режимі знижується.

При зменшенні швидкості пари (теплого потоку) для напівперекинутого руху падають дотичні сили тертя на границі фаз, збільшується об'ємна щільність зрошування (більше затікає рідини в трубу), рідина починає відриватись від стінок труби і рухатись в вигляді струменів.

Перехід кип'ятильної труби на низхідний рух рідини без кипіння можливий тільки через напівперекинутий рух і настає при значенні комплексу $K\left(\frac{\rho''}{\rho'}\right)^{0,2} \leq 0,1$ і швидкості рідини близької до швидкості зносу бульбашки вниз.

Для труб $d = 30-79$ мм швидкість зносу бульбашки при w_0' буде $0,15-0,25$ м/с, якщо виключається можливість закипання рідини при даному тепловому потоці, кип'ятильна труба починає працювати як опускна і поставляє перегріту рідину сусіднім підйомним трубам.

Для підйомної кип'ятильної труби існують такі види течії двофазного потоку: бульбашковий, снарядний і дисперсно-кільцевий. При снарядному режимі в кип'ятильній трубі кожний снаряд представляє ділянку, де відбувається напівперекинутий рух. Між снарядами рухаються перегородки із рідини з бульбашками. Перехід від снарядного режиму до дисперсно-кільцевого руху потоку носить пульсаційний характер. Паровий снаряд, рухаючись вгору, відкидає порцію рідини на стінки труби. Після втрати швидкості ця рідина обрушується на центр потоку і перекриває прохід пару.

При цьому утворюється новий паровий снаряд і процес повторюється, при цьому по стінкам труби в пристінному шарі плівка рідини рухається вниз. З підвищенням швидкості пари частота пульсацій збільшується поки не настає дисперсно-кільцевий режим руху $K\left(\frac{\rho''}{\rho'}\right)^{0,2} \geq 0,75$.

Отриманні дослідні дані дозволяють розрахувати границі руху рідини в кип'ятильних трубах.

При перекиданні циркуляції у випарних апаратах з натуральною циркуляцією можливий низхідний рух рідини в кип'ятильних трубах при наявності значної теплової нерівномірності обігріву труб, шару рідини над ними і значення комплексу $K\left(\frac{\rho''}{\rho'}\right)^{0,2} < 0,75$, коли настає напівперекинутий режим, і $K\left(\frac{\rho''}{\rho'}\right)^{0,2} \leq 0,1$, коли настає низхідний рух рідини без кипіння.

При наявності шару рідини над верхньою трубною решіткою апарата і виникненні напівперекинутого руху не відбувається оголення поверхні нагріву верхньої частини труби за рахунок затікання рідини із верхнього об'єма. Бажано на останніх корпусах випарної станції використовувати плівкові апарати.

Список використаних джерел

1. Тобилевич Н.Ю. Исследование режимов движения жидкости в кипящих трубах выпарных аппаратов и испарителей. Н.Ю. Тобилевич, Ю.Г. Поржезинский, Б.А. Матвиенко.-М. : Энергетика. Известия высших учебных заведений, № 8, 1971, С. 76-81.

2. Тобилевич Н.Ю. Нисходящее движение плёнки жидкости в вертикальных трубах в противотоке с воздухом и паром. Н.Ю. Тобилевич, И.И. Сагань, Ю.Г. Поржезинский. – М. : Инженерно-физический журнал, т. XV № 5, 1968, С. 855-861.

Рецензент: С.М. Василенко, д.т.н., проф.